
OBSAH

Seznam zkratk	17
Úvod	19
O volbě tématu	19
Současný stav poznání	21
Předmět a cíle práce	23
Metodologie	27
Struktura a obsah práce	29
Část I. Řízení o určení a popření rodičovství jako nesporná řízení (úvod do procesních souvislostí)	31
1. Historické souvislosti	33
1.1 Úvod a procesní reflexe obecného zákoníku občanského	33
1.2 Zákon o právu rodinném a OSŘ 1950	35
1.3 OSŘ z roku 1963 (před přijetím ObčZ)	37
2. K nespornému soudnictví a jeho odlišnostem	40
2.1 Úvod	40
2.2 Diferenciační kritérium nesporného soudnictví	41
2.2.1 Stručné shrnutí historických postupů	41
2.2.2 Diferenciační kritérium v kontextu současné doktríny	43
2.2.3 Shrnutí k diferenciačnímu kritériu	45
3. Řízení o určení a popření rodičovství jako řízení nesporné povahy	49
3.1 Pozitivistická linie.....	49
3.2 Linie procesních odlišností (charakteristické procesní prvky)	51
Část II. Řízení ve věcech maternitních	55
1. Předmět řízení v tzv. maternitních otázkách	57
1.1 Základní rámec pravomoci	57
1.2 Identifikace předmětu řízení	61
1.2.1 Základní úvahy	61

1.2.2	Existence právního základu pro rozhodování o popírání mateřství	62
1.2.2.1	Základní vymezení problému	62
1.2.2.2	Možná řešení problému (negativní výrok o určení mateřství)	65
1.2.2.3	Zahraniční přístupy	67
1.2.2.4	Závěr k popření mateřství	69
1.2.3	Otevření zdravotnické dokumentace v případě utajeného porodu	69
1.3	Vázanost oprávnění soudu projednat návrh na určení mateřství neexistencí určení otcovství	73
2.	Zahájení řízení	76
2.1	Způsoby zahájení řízení	76
2.1.1	Představení problému a publikovaných názorů	76
2.1.2	Výklad ustanovení § 418 a § 419 ZŘS ve vztahu k maternitním řízením	78
2.1.3	Závěr k zahájení řízení (zahraniční přístupy)	83
2.2	Legitimace k podání návrhu	85
2.2.1	Představení problému a publikované názory	85
2.2.2	Postavení matrikové a putativní matky	87
2.2.3	Postavení otce	89
2.2.4	Postavení dítěte	90
2.2.5	Aktivní legitimace jiné osoby	95
3.	Procesní subjekty	97
3.1	Věcně a místně příslušný soud	97
3.2	Okruh účastníků řízení	98
3.2.1	Zákonné vymezení okruhu účastníků řízení podle § 420 odst. 1 ZŘS	98
3.2.1.1	„Matka“	98
3.2.1.2	Ostatní účastníci řízení	103
3.2.2	Navrhovatel a osoby v § 420 odst. 1 ZŘS neuvedené	103
3.2.3	Účastenství v řízení vedeném po smrti domnělé matky	104
3.2.4	Zastoupení dítěte v řízení	105

4. Průběh řízení (jeho procesní zvláštnosti)	107
4.1 Obecná charakteristika	107
4.2 Ke specifikům dokazování	108
5. Rozhodnutí	114
5.1 Povaha rozhodnutí	114
5.2 Účinky rozhodnutí	117
5.2.1 Ex tunc v. ex nunc	117
5.2.2 Právní jednání učiněná putativní matkou	118
6. Náklady řízení	121
6.1 Placení nákladů řízení (záloha na znalecké dokazování)	121
6.2 Náhrada nákladů řízení	122
6.2.1 Ustanovení aplikovaná na náhradu nákladů řízení	122
6.2.1.1 Vymezení problému	122
6.2.1.2 Posouzení povahy řízení pro možnost posouzení aplikace § 23 ZŘS	124
6.2.1.3 Zahraniční úpravy	125
6.2.2 Zásada úspěchu ve věci v řízení o maternitních otázkách	127
6.2.2.1 Obecné úvahy	127
6.2.2.2 Náhrada nákladů vůči dítěti	128
6.3 Aplikace § 24 ZŘS (sankční náhrada nákladů řízení)	129
7. Náprava vadných rozhodnutí	131
Část III. Řízení ve věcech paternitních	133
1. Předmět řízení v paternitních otázkách	135
1.1 Úvod	135
1.2 Přehled řízení výslovně vyplývajících z ObčZ (a ZŘS)	137
1.3 S určením a popřením otcovství souvisící otázky, jejichž procesní osud je nejasný	139
1.3.1 Procesní reflexe § 782 ObčZ	140
1.3.1.1 Základní úvahy	140
1.3.1.1.1 Historické souvislosti	140
1.3.1.1.2 Přijetí ObčZ	142
1.3.1.2 Souhlasné prohlášení otcovství jako právní jednání	144

1.3.1.3	Zahraniční přístupy	146
1.3.1.3.1	Německo	147
1.3.1.3.2	Slovensko	150
1.3.1.3.3	Rakousko	154
1.3.1.4	Současná právní úprava	157
1.3.1.4.1	Úvod	157
1.3.1.4.2	Zdánlivé a absolutně neplatné souhlasné prohlášení	159
	Úvod	159
	Konkrétní příklady zdánlivosti a absolutní neplatnosti	161
1.3.1.4.3	Procesní řešení zdánlivého nebo absolutně neplatného prohlášení	166
	Úvodní úvahy, řízení o určovací žalobě podle § 80 OSŘ	166
	Příslušnost a účastníci řízení	167
	Procesní společenství, přistoupení účastníka	170
	Formulace výroku	171
	Závaznost výroku	172
	Řešení ve správním soudnictví	173
1.3.1.4.4	Relativní neplatnost souhlasného prohlášení a její procesní řešení	174
	Úvod k relativní neplatnosti	174
	Možné důvody relativní neplatnosti	175
	Potřebnost soudního zásahu	176
	Procesní souvislosti (identifikace „správného řízení“)	181
	Správní soudnictví	186
	Shrnutí procesních souvislostí	190
1.3.2	Žaloba na určení příbuzenství k dítěti	192
1.3.2.1	Úvod	192
1.3.2.2	Povaha řízení	196
1.3.2.2.1	Vymezení problému a rozhodnutí KS v Hradci Králové	196
1.3.2.2.2	Argumenty pro sporný charakter řízení	200

1.3.2.2.3	Předmět řízení a naléhavý právní zájem	201
1.3.2.2.4	Deklarace možnosti podání žaloby Ústavním soudem v roce 2024	204
2.	Zahájení řízení	207
2.1	Způsoby zahájení řízení	207
2.1.1	Řízení podle § 415 a § 416 ZŘS	207
2.1.1.1	Úvod a postup podle § 415 ZŘS	207
2.1.1.2	Postupy podle § 416 ZŘS	209
2.1.1.3	Procesní řešení neoznačeného návrhu	210
2.1.2	Řízení ve věci samé	211
2.1.2.1	Obecná charakteristika	211
2.1.2.2	Zahájení řízení o určení otcovství bez návrhu	211
2.1.2.3	Zahájení řízení o popření otcovství bez návrhu	213
2.1.2.3.1	Základní předpoklady pro postup podle § 419 ZŘS	213
2.1.2.3.2	Pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti	216
2.2	Legitimace k podání návrhu	217
2.2.1	Řízení o určení otcovství	217
2.2.2	Řízení o popření otcovství	220
2.2.2.1	Právní úprava aktivní věcné legitimace	220
2.2.2.2	Aktivní legitimace putativního otce zejména v kontextu rozhodnutí NS sp. zn. 21 Cdo 19/2018 ze dne 28. 1. 2021	221
2.2.2.2.1	Úvod a obsah rozhodnutí	221
2.2.2.2.2	Analýza rozhodnutí a jeho důsledků	226
2.2.2.2.3	Závěr k aktivní legitimaci putativního otce	229
2.2.2.2.4	Popěrné právo (aktivní legitimace) dítěte	232
2.2.3	K oprávnění podat podnět podle § 793 ObčZ a možnosti rozšíření § 793 ObčZ na otcovství určené podle první domněnky	238
3.	Procesní subjekty	243
3.1	Věcně a místně příslušný soud	243

3.2 Účastníci řízení	244
3.2.1 Zákonný okruh účastníků řízení podle § 415 a § 416 ZŘS	244
3.2.1.1 Řízení podle § 415 ZŘS	244
3.2.1.2 Řízení podle § 416 ZŘS	247
3.2.2 Okruh účastníků v řízení ve věci samé	249
3.2.2.1 Základní vymezení	249
3.2.2.2 Účast jiných osob	250
3.2.3 Smrt účastníka řízení nebo osoby, která by jinak účastníkem řízení byla	252
3.2.3.1 Úvod	252
3.2.3.2 Smrt potenciálního účastníka před zahájením řízení o určení otcovství	253
3.2.3.2.1 Smrt domnělého otce před zahájením řízení o určení otcovství	253
Opatrovník zemřelého otce	253
Procesní postup jmenování opatrovníka (určení řízení a místní příslušnost)	256
Procesní postup ke jmenování opatrovníka (účastníci řízení)	258
Časový okamžik jmenování opatrovníka	262
3.2.3.2.2 Smrt matky a dítěte před zahájením řízení o určení otcovství	264
Smrt matky	264
Smrt dítěte	265
3.2.3.2.3 Řízení o popření otcovství po smrti účastníka	269
Možnost vedení řízení	269
Procesní souvislosti (opatrovník zemřelého účastníka)	270
3.2.3.3 Smrt účastníka v průběhu řízení	272
3.2.3.3.1 Úvod	272
3.2.3.3.2 Smrt matky	274
3.2.3.3.3 Smrt dítěte	277
Obecné úvahy	277

	Procesní postup při návrhu potomka na pokračování v řízení	279
	3.2.3.3.4 Smrt otce	281
	3.2.3.3.5 Shrnutí	282
3.2.4	Dítě jako účastník paternitního řízení	283
	3.2.4.1 Participační práva dítěte v řízení	283
	3.2.4.1.1 Úvod	283
	3.2.4.1.2 Participace v řízení o určení otcovství	285
	3.2.4.1.3 Řízení o popření otcovství	287
	3.2.4.2 Zástupce dítěte, respektive osoba odpovědná za ochranu jeho zájmů	290
4.	Průběh řízení (jeho procesní zvláštnosti)	294
4.1	Průběh řízení podle § 415 ZŘS	294
	4.1.1 Úvod	294
	4.1.2 Uznání otcovství v průběhu řízení ve věci samé	296
	4.1.3 Procesní postup při určení otcovství	297
	4.1.3.1 Základní postupy a náležitosti	297
	4.1.3.2 Využití prostředků komunikace na dálku	298
	4.1.4 Využití donucujících prostředků	300
	4.1.5 Postup po přijetí, respektive nepřijetí prohlášení	301
4.2	Průběh řízení podle § 416 ZŘS	302
	4.2.1 Předpoklady prohlášení podle § 777 ObčZ a novelizace provedená zákonem č. 414/2023 Sb.	302
	4.2.1.1 Obecné výklady	302
	4.2.1.2 Řízení podle § 416 a novelizace ZMatr s účinností k 1. 1. 2024	303
	4.2.2 Postup v řízení mimo přijetí prohlášení	310
	4.2.3 Vztah § 416 ZŘS a řízení ve věci samé z hlediska procesního postupu	313
	4.2.4 Přijetí prohlášení	317
	4.2.4.1 Nutnost nařízení jednání	317
	4.2.4.2 Přijetí prohlášení a oznámení matričnímu úřadu	318
	4.2.4.3 Ukončení řízení	319
4.3	Průběh řízení ve věci samé	320
	4.3.1 Úvod	320

4.3.2	Specifika dokazování v paternitních řízení	321
4.3.2.1	Předmět dokazování v řízení o určení otcovství a důkazní prostředky	321
4.3.2.1.1	Základní rámec (domněnka soulože vs. znalecké dokazování)	321
4.3.2.1.2	Důkazní standard	325
4.3.2.1.3	Určení otcovství při prokázání absence soulože	328
	Použití genetického materiálu bez souhlasu	328
	Použití gamety dárce pomocí IVF	329
4.3.2.2	Předmět dokazování v řízení o popření otcovství a důkazní prostředky	334
4.3.2.2.1	Základní rámec právní úpravy	334
4.3.2.2.2	Důkazní standard a konkrétní postupy při dokazování	335
4.3.2.2.3	Shodná tvrzení v řízení o popření otcovství	338
4.3.2.3	Znalecké dokazování v paternitních otázkách (v souvislostech civilněprocesního práva)	339
4.3.2.3.1	Povinnost podrobit se znaleckému dokazování	339
	Procesní nástroje k donucení povinnosti podrobit se znaleckému dokazování (Základní přehled)	339
	Konkrétní procesní postupy k donucení účastníka řízení	343
4.3.2.3.2	Procesní řešení nemožnosti znalecké dokazování provést	347
	Odebrání vzorku ze zemřelého	347
	Absence znaleckého dokazování z důvodu úmyslného nedostatku součinnosti	348
4.3.2.3.3	Využití posudku podle § 127a OSŘ	352
	Přípustnost § 127a OSŘ obecně	352
	Nezákonnost získání vzorku	353
4.3.2.3.4	Hodnocení znaleckých posudků a nutnost revizního posudku	354

4.3.3	Spojení řízení	357
4.3.3.1	Spojení řízení podle § 422 ZŘS (spojení řízení o určení s řízením o péči a výživě)	357
4.3.3.1.1	Obecná charakteristika a účel právní úpravy	357
4.3.3.1.2	Výjimky z obecného pravidla	358
4.3.3.1.3	Příslušnost soudů v případě spojeného řízení a její důsledky	361
4.3.3.2	Spojení řízení z důvodu existence více domnělých otců (více návrhů na zahájení řízení)	363
4.3.4	Specifika průběhu a dokazování řízení o popření otcovství podle § 792 ObčZ	366
4.3.4.1	Úvod	366
4.3.4.2	Potřeba podání návrhu na prominutí zmeškání lhůty	368
4.3.4.3	Povinnost vypořádat se s otázkou prominutí zmeškání lhůty	370
4.3.4.3.1	K povinnosti soudu vyslovit závěr o prominutí zmeškání lhůty ve výroku ...	370
4.3.4.3.2	Postup k návrhu, který vyslovení prominutí zmeškání lhůty nepožaduje	372
4.3.4.4	Lhůta pro rozhodnutí a nařízení jednání	374
4.3.4.4.1	Lhůta pro rozhodnutí	374
4.3.4.4.2	Nařízení jednání	375
4.3.4.4.3	Důkaz znaleckým posudkem	381
4.3.5	Zastavení řízení podle § 424 ZŘS	385
4.3.5.1	Obecné výklady	385
4.3.5.2	Určení otcovství muže, se kterým řízení probíhá ...	387
4.3.5.3	Určení otcovství jiného muže, než se kterým řízení probíhá	390
4.3.5.3.1	Obecné výklady	390
4.3.5.3.2	Konkrétní postup při předložení souhlasného prohlášení s jiným mužem	392
4.3.5.3.3	Důsledky novelizace ZMatr zákonem č. 414/2023 Sb.	395
	K novelizaci obecně	395

Důsledky porušení § 16a ZMatr	397
4.3.5.4 Náhrada nákladů řízení při zastavení podle § 424 ZŘS	398
5. Rozhodnutí	400
5.1 Obecná charakteristika rozhodnutí	400
5.2 Povaha a účinky rozhodnutí o určení otcovství	401
5.2.1 Povaha rozhodnutí o určení otcovství	401
5.2.2 Účinky rozhodnutí o určení otcovství	402
5.3 Povaha a účinky rozhodnutí o popření otcovství	403
5.3.1 Povaha rozhodnutí o popření otcovství	403
5.3.2 Účinky rozhodnutí o popření otcovství	407
6. Náklady řízení	410
6.1 Obecné výklady	410
6.2 Náklady spojeného řízení	411
7. Náprava vadných rozhodnutí	413
7.1 Odvolání	413
7.1.1 Obecné výklady	413
7.1.2 Odvolání proti usnesení o prominutí zmeškání lhůty	413
7.2 Dovolání	415
7.2.1 Obecné výklady	415
7.2.2 Dovolání proti usnesení o prominutí zmeškání popěrné lhůty	416
7.3 Žaloba na obnovu řízení	418
7.3.1 Obecné výklady	418
7.3.2 Ustanovení § 425a ZŘS (zvláštní případy obnovy řízení)	420
7.3.3 Obnova řízení v případě nenaplnění podmínek § 425a ZŘS	422
Závěr	425
Obecný účel práce	425
Závěry ve vztahu k řízení v maternitních otázkách	425
Předmět řízení	426
Zahájení řízení	426
Legitimace k podání návrhu a okruh účastníků řízení	427
Průběh řízení	428

Rozhodnutí	429
Závěry ve vztahu k řízení v paternitních otázkách	431
Předmět řízení	431
Řízení podle § 415 a § 416 ZŘS a jejich specifická povaha	432
Aktivní legitimace k popření otcovství a práva putativního otce	433
Smrt rodiče, dítěte a účastníka	434
Zastoupení dítěte a jeho participační práva	434
Spojení řízení podle § 422 ZŘS	435
Dokazování v paternitních řízení a jeho procesní specifika	436
Ustanovení § 424 ZŘS ukládající povinnost zastavit řízení a jeho výklad	437
Procesní reflexe v § 792 ObčZ v § 425 ZŘS a jeho výklad	438
Rozhodnutí a jeho účinky	439
Náklady řízení	439
Úplný závěr a <i>de lege ferenda</i>	440
Summary	441
The aim of the thesis	441
Conclusions in relation to maternity proceedings	442
The subject matter of the proceedings	442
Initiation of proceedings	442
Legitimacy of the application and parties to the proceedings	444
Course of proceedings	445
Decision	446
Conclusions in relation to paternity proceedings	447
Subject matter of the proceedings	447
Proceedings under Sections 415 and 416 of the Act on Special Proceedings and their specific nature	449
Active legitimacy to deny paternity and the right of the putative father	450
Death of parent, child and participant	451
Child representation and participation rights	452

Consolidation of proceedings pursuant to Section 422 of the Act on Special Proceedings	453
Evidence in paternity proceedings and its procedural specifics	454
Section 424 of the Act on Special Proceedings imposing an obligation to discontinue proceedings and its interpretation	455
Procedural reflection in § 792 of the Civil Code in § 425 of the Act on Special Proceedings and its interpretation ...	456
The decision and its effects	457
Costs of the proceedings	458
In conclusion and de lege ferenda	458
Seznam použitých zdrojů	461
Monografie, učebnice, komentáře a jiné knihy (včetně knih dostupných z online databází)	461
Články a příspěvky ve sbornících (tištěné)	465
Články, příspěvky ve sbornících on-line a jiné internetové zdroje	468
Judikatura	473
ESLP	473
Okresní a krajské soudy	474
NS ČR	474
NS ČSSR	474
NS ČR	475
NSS ČR	476
ÚS ČR	476
Rozhodnutí zahraničních soudů	477
Abstrakt	478
Abstract	479
Klíčová slova	481
Keywords	482
Věcný rejstřík	483
O autorce	487